

Matematik Sınıf-7

KONU TAM SAYILARLA NASIL İŞLEM YAPILIR

TAM SAYILARLA ÇARPMA İŞLEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Örnek: a) $3 \cdot (-2) = ?$ b) $(-2) \cdot 3 = ?$

Yukardaki çarpma işlemlerinin sonuçlarını bulalım.

Çarpma işlemindeki tam sayıların yerleri değiştirildiğinde sonuçta nasıl bir değişiklik olmaktadır?

$$3 \cdot (-2) = -6$$
$$(-2) \cdot 3 = (-6)$$

İşlemleri yaptığımızda sonuçların aynı olduğunu görürüz. O zaman tam sayılarla çarpma işlemi yaparken çarpanların yerlerini değiştirirsek sonuç değişmez.

Çarpma işlemi yapılırken tam sayıların yerleri değiştirildiğinde işlemin sonucu değişmez. O halde, tam sayılarla çarpma işleminin değişme özelliği vardır.

Örnek: a) $(-3)(+5) \cdot (-2) = ?$

b) $[-3(+5)] \cdot (-2) = ?$ Yukardaki işlemin sonucunu bulalım. Bu işlemlerin sonucuna göre ikiden fazla tam sayıyı çarparken farklı gruplandırma yapmanın sonuçlara etkisini yazalım.

$$[(-3) \cdot (+5)] \cdot (-2) = (-3) \cdot (-10) = (+30)$$

$$3 \cdot (+5) \cdot (-2) = (-15) \cdot (-2) = +30$$

İşlem önceliğini kullanarak ilk önce parantez içindeki işlemleri yaparız. Daha sonra diğer işlemleri yaparız. İşlemleri yaptığımızda sonuçların aynı olduğunu görürüz. O zaman tam sayılarla çarpma işlemi yaparken çarpanları farklı gruplandırarak işlem yaptığımızda aynı sonucu buluruz.

Tam sayılarda çarpma işlemi yaparken sayıları farklı şekilde gruplandırarak işlemi yaptığımızda sonuç değişmez. Buna göre tam sayılarda çarpma işleminin "birleşme özelliği" vardır.

Örnek: a) $1 \cdot (-5) = ?$

b) $-5 \cdot 1 = ?$ Yukardaki işlemin sonucunu bulalım. 1'in işlem sonuçlarına etkisini yazalım.

$$1 \cdot (-5) = -5$$
$$(-5) \cdot 1 = (-5)$$

İşlemleri yaptığımızda sonuçların aynı olduğunu görürüz. Yani $(-5)'$ i 1 ile çarptığımızda sonuç yine $(-5)'$ e eşittir.

Bir tam sayının 1 ile çarpımı sayının kendisidir. 1, çarpma işleminin etkisiz elemanıdır.

Örnek: a) $(-3) \cdot 0 = ?$

b) $0 \cdot (-3) = ?$ Yukardaki işlemin sonucunu bulalım. 1'in işlem sonuçlarına etkisini yazalım.

$$(-3) \cdot 0 = 0$$
$$0 \cdot (-3) = 0$$

İşlemleri yaptığımızda sonuçların 0' a eşit olduğunu görürüz. Yani $(-3)'$ ü 0 ile çarptığımızda sonuç 0' a eşittir.

Bir tam sayının sıfır ile çarpımı sıfırdır. Sıfır, çarpma işleminin yutan elemanıdır.

Örnek: a) $(-1) \cdot (-5) = ?$

b) $7 \cdot (-1) = ?$ Yukardaki işlemin sonucunu bulalım. $(-1)'$ in işlem sonuçlarına etkisini yazalım.

$$(-1) \cdot (-5) = (+5)$$

$$7 \cdot (-1) = (-7)$$

Bir tam sayıyı (-1) ile çarptığımızda bulduğumuz sonuçların o tam sayının işaretinin değişmiş olduğunu görürüz.

Bir tam sayı "-1" ile çarpıldığında o sayının işareti değişmiş olur. Elde edilen sonuç, sayının "toplama işlemine göre tersi"dir.

Örnek: a) $(-2) \cdot 2 + (-5) = ?$

Yukarıdaki işlemin sonucunu işlem önceliğini kullanarak ve çarpma işleminin toplama işlemi üzerine dağılma özelliğini kullanarak bulalım. Bu işlemlerdeki benzerlik ve farklılıkları yazınız.

$$(-2) \cdot 2 + (-5) = (-2) \cdot (-3) = (+6)$$

İşlem önceliğini kullanarak ilk önce parantez içindeki toplama işlemi yaparız. Bulduğumuz sonuçla (-3) ile $(-2)'$ yi çarpabiliriz. Sonucu $(+6)$ buluruz.

$$(-2) \cdot 2 + (-5) = (-2) \cdot 2 + (-2) \cdot (-5) = (-4) + (+10) = (+6)$$

Çarpma işleminin toplama işlemi üzerine dağılma özelliğini kullanarak, (-2) ile parantez içindeki tam sayıları ayrı ayrı çarpıp bulduğumuz sonuçları toplarız. Sonucu $(+6)$ buluruz.

Yaptığımız işlemlerde sonuçların aynı olduğunu görürüz.

Tam sayılarda "çarpma işleminin toplama işlemi üzerine dağılma özelliği"

SIRA SENDE

Örnek: Aşağıda verilen işlemlerin sonuçlarını tam sayılarla çarpma işleminin özelliklerinden yararlanarak bulalım.

$$(-24) \cdot 98 = ?$$
$$12 \cdot (-1) = ?$$

$$(-3) \cdot 102 = ?$$

$$1 \cdot (-6) = ?$$

$$0 \cdot +232 = ?$$

$$(+1) \cdot 0 = ?$$

$$\Delta \cdot [(+14) \cdot (-8)] = [(-11) \cdot \quad] \cdot (-8)$$

Yukarıda verilen çarpma işlemine göre $\Delta + 2 \cdot \quad$ ifadesinin değerini bulalım.

Örnek: a) $(-22) \cdot (-5) = ?$

Yukarıdaki işlemin sonucunu işlem önceliğini kullanarak ve çarpma işleminin çıkarma işlemi üzerine dağılma özelliğini kullanarak bulalım. Bu işlemlerdeki benzerlik ve farklılıkları yazalım.

$$(-2) \cdot 2 \cdot (-5) = (-2) \cdot (+7) = (-14)$$

İşlem önceliğini kullanarak ilk önce parantez içindeki çıkarma işlemi yaparız. Bulduğumuz $(+7)$ ile $(-2)'$ yi çarpabiliriz. Sonucu (-14) olarak buluruz.

$$(-2) \cdot 2 \cdot (-5) = (-2) \cdot 2 \cdot (-2) \cdot (-5) = (-4) \cdot (-10) = (-14)$$

Çarpma işleminin çıkarma işlemi üzerine dağılma özelliğini kullanarak, (-2) ile parantez içindeki tam sayıları ayrı ayrı çarpıp bulduğumuz sonuçların farkını alırız. Sonucu (-14) buluruz.

Yaptığımız işlemlerde sonuçların aynı olduğunu görürüz.

Tam sayılarda "çarpma işleminin çıkarma işlemi üzerine dağılma özelliği" vardır.

